

Ref: CommHR/DM/sf 029-2020

Zoran TEGELTIJA

Predsjedavajući Vijeća ministara Bosne i Hercegovine

Selmo CIKOTIĆ

Ministar sigurnosti Bosne i Hercegovine

***Nezvanični prevod
Courtesy translation***

Strasbourg, 7. decembar 2020.

Poštovani Predsjedavajući, poštovani Ministre,

Nakon pisma koje sam u maju 2018. godine uputila Ministrici za ljudska prava i izbjeglice i Ministru sigurnosti Bosne i Hercegovine, te nakon moje posjete Bosni i Hercegovini u decembru 2019. godine, željela bih Vam skrenuti pažnju na određena pitanja vezana za migracije i azil koja bi se trebala hitno rješavati. Pandemija virusa COVID-19 jeste uvećala izazove vezane za kontinuirano pristizanje migranata i izbjeglica u Bosnu i Hercegovinu, ali smatram da se na njih može odgovoriti uz poštovanje ljudskih prava, tako što će se rješavati strukturalni nedostaci u postupanju s migrantima i tražiocima azila, te kroz bolju saradnju različitih nivoa vlasti u BiH.

Prihvata i postupanje s izbjeglicama i migrantima

U izvještajima se navodi da je oktobru 2020. u prihvatnim centrima u Federaciji BiH bilo smješteno 6770 tražilaca azila i migranata. Broj onih koji u Unsko-sanskom kantonu i drugim dijelovima zemlje spavaju na otvorenom ili u napuštenim objektima procjenjuje se na 2000 do 3500.

Izuzetno sam zabrinuta što se, godinu dana nakon zatvaranja „kampa Vučjak“ u decembru 2019., nakon moje posjete, u Unsko-sanskom kantonu odvija još jedna humanitarna kriza. Brojni izvještaji međunarodnih organizacija i NVO-a koji rade na terenu ukazuju na veoma loše uslove života u „šatorskom naselju Lipa“, uključujući i nedostatak struje i tekuće vode, kao i pretrpanost, nakon što su tu prebačeni migranti iz privremenog prihvatnog centra „Bira“, koji je potom i zatvoren. Zatvaranje centra „Bira“ i zabrana novih prijema u privremeni prihvatni centar „Miral“ koju su uvele vlasti Unsko-sanskog kantona također su izazvali ozbiljne humanitarne posljedice po stotine migranata i tražilaca azila, uključujući porodice s djecom, koje su se našle bez smještaja, hrane i medicinske zaštite. Ograničenje kretanja migranata koje su uvele kantonalne vlasti dodatno pogoršava ionako tešku situaciju u kojoj se nalaze najranjivije grupe, posebno djeca migranti bez pratnje, trudnice i starije osobe.

U svjetlu navedenog, vlasti Bosne i Hercegovine trebaju hitno osigurati da budu zadovoljene osnovne potrebe ove populacije kao što su adekvatan smještaj, pristup zdravstvenoj njezi, hrana, voda i odjeća, bez obzira na pravni status tih lica, te bez obzira na to da li se tretiraju kao osobe u tranzitu ili imaju namjeru da ostanu u zemlji. Jasno je da je za djelotvorno upravljanje migracijama, i uspostavljanje adekvatnih uslova za prihvata kao integralni dio tog procesa, neophodno da i Federacija BiH i Republika Srpska i Distrikt Brčko, kao i svi kantoni u Federaciji BiH, ravnomjernije dijele odgovornost za smještaj migranata i tražilaca azila. Migranti i tražiocima azila trenutno su smješteni samo u nekim dijelovima Federacije BiH i to treba promijeniti. Koliko mi je poznato, postoje sredstva za formiranje novih smještajnih kapaciteta. Sigurna sam da ćete se složiti da Vijeće ministara BiH treba da igra značajnu ulogu u osiguravanju da svi nivoi vlasti u zemlji preuzmu ravnopravan dio odgovornosti u ovom kontekstu.

Upoznata sam i sa navodima o korištenju prekomjerne sile od strane lokalne policije tokom deložiranja migranata iz napuštenih objekata u Unsko-sanskom kantonu, kao i tokom transfera iz centra „Bira“ u centar „Lipa“. Postoje i izvještaji o napadima lokalnih samoorganizovanih nasilničkih grupa na migrante i uništavanju njihove lične imovine u različitim dijelovima zemlje. Takve situacije dešavaju se u kontekstu antimigrantske retorike koju koriste neki političari i mediji, koji migrante prikazuju kao kriminalce, teroriste i ljude koji predstavljaju ozbiljan zdravstveni rizik. Jasno je da migranti koji u BiH izvrše krivično djelo moraju biti izvedeni pred lice pravde, ali okriviti sve migrante za pojedinačna krivična djela samo pothranjuje antimigrantska osjećanja i povećava rizik od kseofobnog nasilja. Pozivam političare da se suzdrže od stigmatizirajućih izjava i generalizacija kad govore o izbjeglicama i migrantima, te da se preduzmu mjere protiv napada samoorganizovanih nasilničkih grupa.

Zabrinjavajućim smatram i izvještaje o napadima i prijetnjama usmjerenim protiv branilaca ljudskih prava koji pomažu migrantima, uključujući i kampanju klevete i prijetnje smrću upućene gđi Zehidi Bihorac. Specijalna izviestiteljica Ujedinjenih nacija za temu branilaca ljudskih prava, gđa Mary Lawlor, je osudila te napade i te pozvala vlasti da pokrenu hitne, nezavisne i nepristrasne istrage tih napada i odgovorne izvedu pred lice pravde, što ja podržavam.

Pristup azilu i pojedinačne procedure

Prema izvještajima Visokog komesara Ujedinjenih nacija za izbjeglice (UNHCR), u mjesecu novembru 2020. je u toku bila procedura za 295 tražilaca azila, a 400 osoba je čekalo registraciju svog zahtjeva pri Sektoru za azil Ministarstva sigurnosti.

Primam izvještaje koji ukazuju na to da se potencijalni tražioci azila i dalje suočavaju s preprekama u pokušajima pokretanja procedure i pribavljanju odluke o azilu. Mnogi migranti imaju problema u pribavljanju potvrde o iskazanoj namjeri traženja azila, što je neophodno za registraciju zahtjeva za azil. Uz to, donošenje odluka o azilu dugo traje. Prema UNHCR-u, do odluka donesenih u oktobru prosječno je proteklo 313 dana, a ta brojka ne uzima u obzir period koji su tražioci azila proveli u čekanju da registruju zahtjev za azil, što nekad traje mjesecima, u zavisnosti od toga gdje se u zemlji migrant nalazi. Čini se da još uvijek postoji nedostatak pristupa registraciji u Unsko-sanskom kantonu koji sam i prošle godine evidentirala, što se, čini se, naročito može pripisati tome što predstavnici Sektora za azil nisu prisutni u prihvatnim centrima ni u ovom kantonu, ni u Sarajevu. Primam izvještaje i o tome da, zbog nedostatka prevodilaca za jezike koje govore migranti i tražioci azila, mnogi migranti ne razumiju uvijek koje korake moraju poduzeti nakon što dobiju potvrdu o iskazanoj namjeri da traže azil, a da bi dobili odgovarajuću međunarodnu zaštitu. Vlasti Bosne i Hercegovine ove nedostatke u sistemu azila moraju otklanjati u bliskoj saradnji s UNHCR-om i drugim međunarodnim organizacijama i NVO-ima koji rade u oblasti migracija.

Obaviještena sam i o namjeri vlasti da se intenzivira povratak migranata, nakon što je BiH potpisala bilateralne sporazume s nekoliko zemalja porijekla. Želim naglasiti da, u skladu sa svojim obavezama vezanim za *neodvraćanje (non-refoulement)*, Bosna i Hercegovina mora osigurati da sve osobe koje žele da traže međunarodnu zaštitu u zemlji imaju mogućnost da to i urade. Svi zahtjevi za azil se moraju razmatrati pojedinačno i zasebno, kroz proceduru koja je pravična i efikasna, i koja u obzir uzima pojedinačne okolnosti i najnovije informacije iz zemlje porijekla. Dok čekaju na obradu zahtjeva za azil, tražioci azila trebaju imati pristup podršci i službama koje im omogućavaju da žive dostojanstveno. Svaki postupak protjerivanja mora poštovati obaveze Bosne i Hercegovine koje proizilaze iz Evropske konvencije o ljudskim pravima, uključujući poštivanje zabrane kolektivnog protjerivanja, osiguravanje odgovarajućih proceduralnih garancija, te poštivanje prava na slobodu ličnosti svih takvih lica.

Situacija u kojoj se nalaze djeca migranti bez pratnje

Izvještaji ukazuju da je u mjesecu novembru 2020. u prihvatnim centrima u zemlji bilo ukupno 480 djece migranata bez pratnje. Čini se da se pred vlasti postavljaju brojni izazovi u pogledu poštivanja najboljeg interesa te djece, posebno kada je u pitanju njihova identifikacija kao maloljetnika bez pratnje, procjenu starosti, smještaj i pristup međunarodnoj zaštiti. S obzirom na te probleme i sistemski nedostatak adekvatnog smještaja, mnoga djeca migranti bez pratnje žive u lošim uslovima, često s odraslim osobama ili porodicama sa kojima nisu u srodstvu, što ih može izložiti različitim rizicima. Izvještaji ukazuju na to da većini razdvojene djece migranata ili djece migranata bez pratnje

vlasti nisu odredile zakonskog staratelja. Na primjer, prema podacima iz novembra, to je slučaj sa 130 djece migranata bez pratnje koji su smješteni u privremeni prihvatni centar Ušivak nadomak Sarajeva. Nedostatak kapaciteta centara za socijalni rad i nedostatak odgovarajuće obuke o zakonskom starateljstvu nad djecom migrantima također su pitanja koja bi vlasti u ovom kontekstu morale hitno razmatrati. Pozivam vlasti Bosne i Hercegovine da ubrzaju napredak u stvaranju odgovarajućih uslova za djelotvornu zaštitu djece migranata bez pratnje, u skladu s relevantnim standardima Vijeća Evrope i međunarodnim standardima.

I na kraju, zabrinuta sam što pristup redovnom školovanju nije osiguran jednoobrazno za svu djecu migrante u cijeloj zemlji. Obaviještena sam da djeca izbjeglice i tražioci azila smješteni u centru za prihvrat izbjeglica u Salakovcu kod Mostara, kao i djeca smještena u prihvatnom centru Ušivak, nisu uključena u redovno obrazovanje. Bit ću zahvalna za detaljnije informacije o pristupu obrazovanju za djecu izbjeglice i migrante, kao i o planu vlasti za otklanjanje nedostataka po tom pitanju.

Očekujem Vaš odgovor i radujem se nastavku konstruktivnog dijaloga.

S poštovanjem,

Dunja Mijatović